

Rapport explicativ

davart

**revisiuns da leschas concernent la
flexibilisaziun da las finanzas (GrFlex)**

Cuntegn

Puncts centrals dal project.....	3
1 Situaziun da partenza da la politica da finanzas	4
1.1 Svilup da fin ussa da las finanzas publicas.....	4
1.2 Perspectivas finanzialas per ils onns 2020–2022	5
1.3 Incumbensa parlamentara Kunz (Cuir)	6
1.4 Analisa interchantunala da las valurs directivas da las finanzas publicas	6
1.5 Program da la regenza 2017–2020	7
1.6 Coordinaziun cun il program da la regenza 2021–2024.....	8
2 Obligaziuns d'expensas legalas e libertads d'agir	8
2.1 Prescripziuns legalas sin plaun federal e sin plaun chantunal	8
2.2 Dimensiun da las expensas liadas e libertads d'agir.....	9
3 Revisiuns da leschas per estender las libertads d'agir	11
3.1 Finamira e furma da las revisiuns da leschas.....	11
3.2 Dimensiun e cuntegn da las revisiuns da leschas	11
3.3 Explicaziuns tar las singulas disposiziuns da revisiun	12
3.4 Aboliziun da la lescha davart il perfecziunament e da la lescha davart contribuziuns da maternitad	12
3.5 Novas libertads d'agir tar las expensas	14
4 Concept dal proceder per in pachet da distgargia.....	17
4.1 Motiv per in pachet da distgargia cun preschentaziun al cussegl grond	17
4.2 Dimensiunament dal pachet da distgargia.....	18
4.3 Prescripziuns statalpoliticas surordinadas	19
4.4 Prescripziuns da la politica da finanzas e da taglias.....	19
4.5 Connex da las revisiuns da leschas e dal pachet da distgargia.....	20
5 Consequenzas finanzialas da las revisiuns per il chantun.....	20
6 Consequenzas finanzialas da las revisiuns per las vischnancas	20
7 Plan da termin ed entrada en vigur	20
Agiuntas.....	22
1. Sboz da la lescha generala davart la flexibilisaziun da las finanzas cun revisiun da 15 leschas e cun explicaziuns tar las singulas disposiziuns (sinopsa)	22
2. Glista da las scursanidas.....	22

Puncts centrals dal project

La situaziun finanziaria actuala dal chantun è vinavant en in bun stadi. Per ils proxims onns sa mussan però deficits creschents che surpassan ina dimensiun anc supportabla. La vart dals retgavs stagnescha e n'è betg pli en cas da tegnair pass cun ils custs che creschan ad in crescer. Per che las finanzas publicas possian vegnir tegnidas en equilibrer a lunga vista, ston vegnir stgaffidas da vart da las expensas libertads d'agir per la politica da finanzas. Cun il project qua avant maun vegnan stgaffidas las basas essenzialas per quai. El ha dus elements:

1. revisiuns da leschas concernent la flexibilisaziun da las finanzas (GrFlex):

Cun la revisiun da 14 leschas chantunales duain vegnir schlucadas obligaziuns d'expensas fixas existentas e stgaffidas tras quai – sco en ils ulteriurs champs – libertads d'agir cumparegliablas en ils champs d'incumbensa pertutgads da quai. Pertutgadas èn quellas disposiziuns che pudessan star en ils pes ad in pachet da distgargia vast ed equilibrà.

2. concept dal proceder per in pachet da distgargia (concept PD):

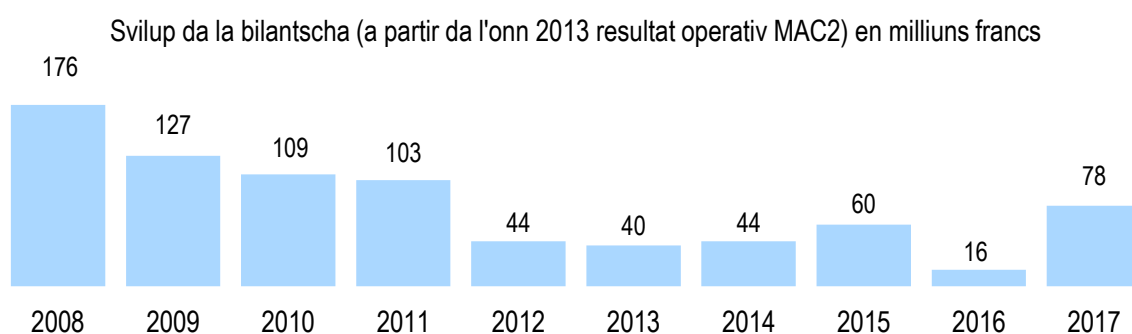
Il concept PD fixescha las reglas da giu, cura e sut tge cundiziuns che la regenza sto far in pachet da distgargia e suttametter quel al cussegl grond per al laschar concluder.

En cas dal project na sa tracti betg da metter en dumonda las incumbensas dal stadi existentas u – sin reserva per uschè dir – da prender mesiras da spargn concretas. I duain per cunter vegnir stgaffidas las basas e fixadas las reglas da giu per pudair agir a temp ed en moda equilibrada en cas d'ina futura situaziun cun nauschas finanzas.

1 Situaziun da partenza da la politica da finanzas

1.1 Svilupp da fin ussa da las finanzas publicas

En ils onns enturn la midada dal millenni resp. dals onns 1997–2003 èn las finanzas chantunalas stadas caracterisadas da deficits permanents en il quint economic. L'agen chapital è praticamain stà consumà per la fin da l'onn 2003. Ina midada essenziala han purtà mesiras da distgargia en il rom da l'examinaziun da las structurass e da las prestaziuns per sanar las finanzas dal chantun (ESPF; [carnet nr. 2/2003–2004](#)) l'onn 2003. Dapi l'onn 2004 mussa il chantun trasora e temporarmain gronds surplis dal retgav en il quint current resp. en il quint economic. La grafica qua sutvart mussa il svilup dals resultats dals quints a partir da l'onn 2008.

Dapi l'onn 2008 sa mussa en las finanzas publicas ina tendenza vers resultats che sa pegiureschan puspè. Questa tendenza generala n'è betg interrutta, er sch'ils onns 2015 e 2017 han differentes effects spezial procurà per gudogns relativamain gronds (2015 60 miu. e 2017 78 miu.) da vart dals retgavs. Da questa vart han contribuì a questa tendenza vers engiu a partir da l'onn 2008 oravant tut pliras revisiuns da la lescha da taglia sco er reduziuns dals pes da taglia cun distgargias considerablas tant per persunas natiralas sco er per persunas giuridicas. Da la vart da las expensas sa fa sentir adina pli ferm ina creschientscha enorma da las contribuziuns chantunalas a terzas parts – en emprima lingia en ils secturs da la sanadad, da la segirezza sociala e da la furmaziun. Senza adattaziun da las basas legalas pon questas contribuziuns vegnir influenzadas mo marginalmain sur il preventiv annual. Ellas demussan per part ina dinamica fitg gronda, sco en spezial las contribuziuns per reducir las premias da las cassas da malsauns (RIP). Questas prestaziuns sa basan per part sin prescripziuns liantas da la confederaziun e sin cunvegnas interchantunalas. Pertutgadas da quai èn en spezial las prestaziuns supplementaras, la finanziaziun dals ospitals, ils studis a las universitads extrachantunalas sco er il sustegn social e l'integraziun. Numerusas revisiuns da leschas sin plaun chantunal han da lur vart chaschunà ina creschientscha da las expensas pli gronda.

Il debit net ch'è anc stà aut avant 20 onns ha pudì vegnir reducì cumpletmain ed ina basa fitg solida d'agen chapital e da facultad ha pudì vegnir stgaffida. Per la fin da l'onn 2017 importa l'agen chapital disponibel libramain bundant 450 milliuns francs. Questa grondezza definida da la politica da finanzas mussa ina tscherta libertad d'agir per finanzia projects

spezials e per cuvrir eventuels deficits temporars dal quint. Er il quint da las vias manà sco finanziaziun speziala ha registrà sur blers onns auts surplis d'entradas e cumprova en il fratep in dabun da 100 milliuns francs.

Er la situaziun finanziaria da las vischnancas è sa stabilisada u meglierada per gronda part, quai grazia a la refurma da la gulivaziun da finanzas realisada l'onn 2016.

Cun ils preventivs 2018 e 2019 sa chattan las finanzas chantunales vinavant en in stadi saun. Ils resultats operativs mussan però deficits cun imports negativs da 33 milliuns francs e da 48 milliuns francs. Grazia a prelevaziuns da la reserva previsas sa reduceschan quests deficits dal preventiv a 23 milliuns francs ed a 34 milliuns francs. Tenor l'experientscha dastga er per quests dus onns vegnir fatg quint cun bilantschas equilibradas.

1.2 Perspectivas finanzialas per ils onns 2020–2022

Las cifras dal plan da finanzas che vegnan repassadas mintga onn mussan in deficit creschent per ils onns 2020–2022. La vart dals retgavs che stagneschan na po betg tegnair pass cun la creschientscha spetgada da la expensas. En la planisaziun finanziaria da l'onn 2020 sa chatta il deficit decisiv cumprovà dal quint economic cun 52 milliuns francs mo per pauc sur la directiva da la politica da finanzas dal cussegl grond da maximalmain 50 milliuns francs. Per ils onns 2021 e 2022 datti in basegn da meglieraziun sin basa dals deficits planisads actualmain da 70 resp. dad 82 milliuns francs. Questa meglieraziun duess, sche mo pussaivel, pudair vegnir realisada en il rom da la budgetaziun ordinaria.

Da la vart dals retgavs derivan las ristgas dals onns da planisaziun oravant tut da la confederaziun. Anc betg segirs èn il resultat dal project fiscal da la confederaziun (PF17 resp. RFFA) sco er la realisaziun entaifer il chantun da las adattaziuns da la lescha da taglias. Pervia dal PF17 fa il chantun quint cun perditas dal retgav da en tut 21,5 milliuns francs per onn. Inclusas en questa summa èn er las perditas tar la gulivaziun da finanzas federala. Il parlament federal ha approvà quest project ils 28 da settember 2018. Sch'i reussiss silsuenter il referendum, vegn la votaziun ad avoir lieu ils 19 da matg 2019 sin plaun naziunal. En il chantun èsi previs da tractar il project en il cussegl grond durant la sessiun d'avust 2019, uschia ch'i vegn ad esser pussaivel d'al metter en vigur per il 1. da schaner 2020.

Schanzas per megliers resultats existan d'ina vart en ina conjuntura che sa sviluppa en moda positiva sco er en pajaments supplementars da la banca naziunala svizra en cas da grondas reservas da distribuziun. Da la vart da las expensas pon però er resultar chargias supplementaras per projects che n'èn ussa anc betg registrads concretamain en il plan da finanzas. Latiers tutgan eventualas expensas supplementaras pervia dals puncts centrals da svilup dal program da la regenza 2021–2024 che vegn elavurà l'onn 2019.

La libertad d'agir en la politica da finanzas vegn tendenzialmain adina pli pitschna dad onn ad onn. Cumpareglià cun l'ultim pachet cumplessiv da sanaziun da l'onn 2003 è la situaziun finanziaria da partenza tuttina cumpletmain autra. La situaziun finanziaria da quella giada cun quints annuals – sco menziunà – permanentamain deficitars e senza agen chapital, perquai che quel era consumà, ha pretendì mesiras urgentas e fundamentalas per tut ils champs d'incumbensa dal chantun. Actualmain sa chattan las finanzas publicas anc en

conturns cun surplis dal retgav en ils quints annuals e cun in agen chapital disponibel libramain ch'è confortablmain grond. Perquai è anc avert – auter che l'onn 2003 – il termin per preschentar in pachet da distgargia concret.

1.3 Incumbensa parlamentara Kunz (Cuira)

En la sessiun da december 2015 han deputà Kunz (Cuira) e 43 sutsegnadras e sutsegnàders inoltrà ina incumbensa concernent l'examinaziun da las incumbensas e da las prestaziuns. Il motiv per questa incumbensa èn stadas las nauschas perspectivas finanzialas dal chantun cun deficits che creschan fermamain durant ils onns dal plan da finanzas. La regenza duai preschentar al cussegl grond, resguardond il proceder da l'onn 2003, danovamain in'examinaziun detagliada da las incumbensas e da las prestaziuns cun mesiras da distgargia concretas per trair in conclus. Las propostas da spargn e da structura duain en quest connex vegnir elavuradas per tut ils departaments e per tut las incumbensas. En spezial sto vegnir fatg avanzar il punct central da svilup «Finamiras socialas ed effects da seglia» (PS 9|25 dal [program da la regenza 2013–2016](#)) che cuntegna in grond potenzial da spargn. Il resultat dal project duai esser quel ch'il quint economic possia vegnir concludì entaifer las prescripziuns da la politica da finanzas che valan actualmain.

En sia resposta a l'incumbensa Kunz sustegna la regenza la direcziun da tala ([resposta dals 4 da mars 2016](#)). Ma ella renda attent ch'il chantun na possia bain betg evitar mesiras da distgargia, ma ch'il termin e ch'il volumen da distgargia necessari na possian anc betg vegnir definids cleramain. Perquai na saja quai ni cunvegnent ni politicamain realisabel da preschentar al cussegl grond gia ussa in program da distgargia cumplessiv. Per quai dovri in proceder en moda flexibla e pass per pass. Cun l'emprima prioritad stoppia valair la disciplina d'expensas la pli gronda tar il preventiv e tar tut las revisiuns da leschas.

La regenza è stada pronta d'acceptar questa incumbensa en la dimensiun descritta. Il cussegl grond ha approvà l'incumbensa ils 20 d'avrigl 2016 cun 100 vuschs affirmativas cunter 14 vuschs negativas e 3 abstenziuns en il senn da las explicaziuns en scrit da la regenza ([PCG 5 I 2015/2016](#)). L'incumbensa è pendent.

1.4 Analisa interchantunala da las valurs directivas da las finanzas publicas

Resguardond l'incumbensa Kunz (Cuira) concernent l'examinaziun da las incumbensas e da las prestaziuns ch'il cussegl grond ha approvà l'avrigl 2016 sco er en vista al [program annual 2017](#) ha il departament da finanzas e vischnancas (DFV) laschà far in studi da las valurs directivas il settember 2016 da la BAK Economics SA. Per tut ils champs d'incumbensa relevants per las finanzas publicas ha il studi analisà ils custs ed ils chaschunaders da custs en ina cumparegliaziun interchantunala. Uschia po vegnir consultada ina basa vasta e scientifica, sche mesiras da distgargia daventan necessarias il proxim temp. Ils resultats cuntegnan indizis per potenzials da distgargia avant maun. Sin basa da las cifras da l'administraziun federala da finanzas da l'onn 2014 analysescha e cumpareglia il studi prestaziuns ed expensas nettas da tut en tut 33 differents champs d'incumbensa. La moda da proceder e la metodica da la BAK Economics SA èn renconuschidas ed èn gia vegnidas applitgadas en

numerus chantuns (tranter auter Berna, Soloturn, Basilea-Citad, Turgovia, Lucerna, Zug, Sutsilvania, Sursilvania, Uri). Per regla è l'analisa da las valurs directivas vegnida duvrada sco basa per programs da distgargia futurs.

La finamira dal studi BAK è quella da mussar in potenzial per sbassar ils custs en moda duraivla en champs d'incumbensa definids precisamain. Cun eruir ils uschenumnads custs pro cas (expensas nettas per grondezza da referiment sco abitantas ed abitants, scolaras e scholars, persunas che retiran prestaziuns supplementaras, surfatscha dal guaud) èn las cundiziuns structuralas differentas e betg influenzablas dals chantuns vegnidas resguardadas resp. zavradas statisticamain en ils champs d'incumbensa respectivs (correctura per ils custs da structura). Custs pro cas surproporziunals pon en quest connex esser effects d'ineffizienzas eventualas e/u d'in nivel da prestaziun surproporziunalmain aut. Tant l'ineffizienza sco er il nivel da prestaziun aut èn da resguardar sco chaschunaders da custs che pon vegnir influenzads politicamain.

Il rapport BAK tegna quint da las pretensiuns dal cussegl grond davart ina nova examinaziun da las incumbensas e da las prestaziuns. El renda visiblas tendenzas ed è da resguardar sco instrument da lavur e sco indicatur en l'ulteriura lavur da project. Ils resultats sco tals dal studi eruids sin la basa da l'onn 2014 na pon en quest connex betg vegnir resguardads simplamain sco potenzials da spargn realisabels. Ils custs d'investiziun n'èn betg vegnids registrads. Er las libertads d'agir dal chantun sin il champ legislativ n'èn betg vegnidas resguardadas. Er il svilup ch'è capità dapi l'onn 2014 sto vegnir resguardà en vista a potenzials da spargn. Custs relativamain auts pon avoir differents motivs. Qua vali da considerar che custs auts pon senz'auter er correspunder ad ina finamira politica ed esser giustifitgads uschia temporarmain u permanentamain. Malgrà questas restricziuns pon ils resultats servir en l'avegnir sco in agid d'orientaziun supplementar per elavurar mesiras da distgargia concretas.

1.5 Program da la regenza 2017–2020

En il rom dal rapport davart il program da la regenza ed il plan da finanzas per ils onns 2017–2020 ha la regenza fixà il proceder per garantir l'equiliber da las finanzas (missiva dals 27 d'october 2015, [carnet nr. 12/2015–2016](#); paginas 884 ss.). I na duain vegnir prendidas naginas mesiras da spargn sin reserva, mabain i duai vegnir procedì en moda orientada al basegn cun ina procedura pass per pass e graduada tenor las prioritads. Per cuntanscher las distgargias necessarias da las finanzas chantunalas stattan primarmain en il center – tenor il program da la regenza – la gronda disciplina en connex cun il preventiv e las correcturas che vegnan fatgas en il rom dal preventiv annual (1. prioritad). Las directivas da la politica da finanzas duain vegnir observadas cun exaurir il potenzial da spargn realisabel actualmain. Sco explitgà en il chapitel 1.2 mussan las cifras planisadas che quest proceder vegn bainbaud ad arrivar a ses cunfins. Igl è avert cura che las mesiras effizientas duraivlamain en furma d'in pachet da distgargia cumplessiv, che han la 2. prioritad, vegnan realisadas. Il proceder planisà è descrit en il chapitel 4 "Concept dal proceder per in pachet da distgargia".

Percunter n'èn las mesiras da la 3. prioritad betg l'object da quest project da consultaziun. Latiers tutgan ina reducziun cumpletta da tschertas incumbensas dal stadi sco er in augment dals pes da taglia per las personas natiralas e giuridicas.

Per l'onn 2018 ha la regenza fixà la finamira d'elavurar in project cun in concept per distgargar las finanzas chantunalas sco er cun adattaziuns da leschas per extender las libertads d'agir da la politica da finanzas (guardar program annual 2018, PS 33/1 «Politica da finanzas e da taglia activa per segirar ils retgavs» en la [missiva tar il budget](#) sin p. 36). Uschia duai vegnir stgaffida ina basa essenziala per mesiras da distgargia posteriuras per garantir l'equiliber da las finanzas e per finanzia la proxima refurma fiscala RF17 a partir da l'onn 2021.

1.6 Coordinaziun cun il program da la regenza 2021–2024

L'onn 2019 vegn elavurada la planisaziun da plirs onns 2021–2024. Suent las finamiras e las maximas politicas surordinadas che vegnan formuladas da la cumissiun per politica da stadi e strategia ([CPS](#)) e ch'il cussegl grond vegn a relaschar en la sessiun d'avust 2019, vegn la regenza a fixar il program da la regenza ed il plan da finanzas 2021–2024 (PR/PF 2021–2024). Dal PR/PF 2021–2024 vegn il cussegl grond a prender enconuschientscha en la sessiun da favrer 2020. Ensem cun quest prender enconuschientscha fixescha il cussegl grond – sa basond sin l'art. 34 da la constituziun chantunala (CC; [DG 110.100](#)) e sin l'art. 35 al. 2 da la lescha da finanzas dal chantun Grischun (LFC; [BR 710.100](#)) – las directives da la politica da finanzas. Mintgamai per ina perioda da planisaziun mettan questas directives a la regenza cleras saivs directives per concepì il preventiv. Ellas èn fixadas mintgamai uschia, che las finanzas dal chantun restan en in stadi solid entaifer la perioda da planisaziun.

La planisaziun da plirs onns 2021–2024 vegn elavurada parallelamain al project qua avant maun per garantir a lunga vista l'equiliber da las finanzas chantunalas. Cun elavurar quests dus projects la stad/l'atun 2019 vegni ad esser necessari da coordinar ils cuntegns sco er il temp tranter questas duas missivas, e quai en spezial en vista a la concepziun dals puncts centrals da svilup dal program da la regenza sco er da las directives da la politica da finanzas per ils onns 2021–2024.

2 Obligaziuns d'expensas legalas e libertads d'agir

2.1 Prescripziuns legalas sin plaun federal e sin plaun chantunal

Sa basond sin la legislaziun existenta da la confederaziun e dal chantun n'han la regenza ed il cussegl grond oz nagina pussaivladad da decider – en atgna cumpetenza – en ina dimensiun pli gronda in pachet da distgargia vast ed equilibrà che sa referescha ad incumbensas. Pervia da la legislaziun federala sco er pervia d'obligaziuns interchantunalas è ina part considerabla da las expensas chantunalas fixada cumpletta u per gronda part. Quai na po betg vegnir midà. Quest fatg augmenta il medem mument il squitsch sin ils auters secturs che pon vegnir influenzads dal chantun.

Ma er pervia da la legislaziun chantunala existan fermas obligaziuns d'expensas en differents champs d'incumbensa. Pertutgadas da quai èn per exempel las contribuziuns da gestiun a differentas scolas spezializadas en il chantun, la nova contribuziun a las scolas da chant e da musica, l'apport da meds publics generals en il quint da las vias, las contribuziuns per reducir las premias da las cassas da malsauns e tscherts pajaments al personal chantunal sco las premias da prestaziun e las premias spontanee d'almain 1 pertschient da la summa dals salaris.

Cuntrari a quai conceda la legislaziun chantunala al cussegl grond en numerus champs d'incumbensa grondas libertads d'agir en dumondas da la politica da finanzas, uschia per exempel tar las expensas per la construcziun e per il mantegniment da vias entaifer il quint da las vias, tar la promoziun da l'economia dal chantun, tar la promoziun da l'agricultura cun mesiras chantunales supplementaras, tar l'economia forestala, tar la cultura, cun contribuziuns a prestaziuns d'utilitad publica dals ospitals u tar la perscrutaziun.

Sin il stgalim da la lescha ha il cussegl grond gia abolì – cun la revisiun parziala da la lescha davart la relaziun da lavur da las collavuraturas e dals collavurats dal chantun Grischun (lescha dal personal, LP; [DG 170.400](#)) – l'avust 2016 l'obligaziun resp. l'automatissem da metter a disposiziun 1 pertschient da la summa dals salaris per svilups individuals dals salaris. Las expensas en quests secturs èn influenzablas sur il preventiv annual, sche differents criteris vegnan resguardads. La legislaziun chantunala conceda al cussegl grond en numerus secturs cumpetenzas da decider grondas e definitive. Quai vala per part er per la vart da las entradas, uschia en spezial per fixar ils pes da taglia per las taglias annualas da las personas natirals e giuridicas, e quai senza limitas legalas vers ensi e vers engiu.

Las cumpetenzas relativamain grondas en blers champs d'incumbensa stattan en in ferm contrast cun las obligaziuns d'expensas per part severas en differentas leschas spezialas. La regulaziun vertenta cun las fixaziuns d'expensas differentamain fermas en las leschas chantunales è sa sviluppada istoricamain senza in concept general surordinada. Sche quai vegniss laschà uschia e sch'il chantun vegniss sfurzà da realisar in pachet da distgargia voluminus, stuessan las mesiras da spargn sa concentrar sproporziunadamain sin quels champs che pon anc vegnir influenzads. Las expensas liadas finanzialmain stgatschassan ils auters champs. Quai sto vegnir evità. In basegn d'agir sin basa da la legislaziun è cumprovà. Adattadas ston vegnir quellas leschas che pudessan star en pes a la realisaziun d'in program da distgargia vast ed equilibrà. En quest connex sa tracta da stgaffir ina structura per la legislaziun chantunala ch'è concepida a lunga vista. Quai va pli lunsch che la dumonda da l'eventuala dimensiun d'in pachet da distgargia ch'è necessari a vista mesauna. I vegnan stgaffidas libertads da decider supplementaras, senza che mesiras concretas vegnian stabilidas u schizunt decididas.

2.2 Dimensiun da las expensas liadas e libertads d'agir

Ensemen cun l'elavuraziun dal preventiv 2018 e dal plan da finanzas 2019–2021 han ils departaments ed ils uffizis examinà tut las contribuziuns chantunales a terzas personas en

reguard a la libertad d'agir legala per influenzer il volumen d'expensas. Il resultat sa preschenta uschia:

Categorias tenor grad da la fixaziun en millis francs	Quint 2017	Preventiv 2018
Cat. 0: betg relevant per las finanzas publicas	16 786	23 401
Cat. 1: lià a 100 % tras dretg federal	271 999	287 049
Cat. 2: lià a 100 % tras obligaziuns interchantunalas	87 255	85 726
Cat. 3: lià a 100 % tras leschas chantunalas	226 831	235 080
Cat. 4: lià a 100 % tras in credit d'impegn (CI)	10 201	8 867
Cat. 5: lià per part tras dretg federal	120 419	121 563
Cat. 6: lià per part tras leschas chantunalas	249 792	263 998
Cat. 7: influenzabel en cumbinaziun cun contribuziuns federalas	63 548	79 455
Cat. 8: influenzabel cun adattar relaschs da la regenza	30 298	30 857
Cat. 9: influenzabel cun adattar cunvegnas interchantunalas da la regenza	9 637	9 947
Cat. 10: influenzabel directamain sur il preventiv	72 146	83 864
Total dals custs da transfers (senza amortisaziuns) e da las contribuziuns a finanziaziuns spezialas	1 158 911	1 229 806

En la tabella qua surart n'èn betg resguardads ils custs da personal ed ils custs materials sco er las atgnas investiziuns dal chantun. En cas dals custs materials ed en cas da las investiziuns n'existan per regla naginas obligaziuns d'expensas legalas fixas. Ils custs da personal dependan primarmain dal dumber da las collavuraturas engaschadas e dals collavuraturers engaschads da l'administraziun chantunala en ils differents stgalims da salari. Il nivel da salari e differentas prestaziuns dal chantun fixeschan differentas disposiziuns en la lescha dal personal. Qua pon er vegnir creadas supplementarmain libertads d'agir en tscherts puncts.

Per in project da revisiun per pudair reducir obligaziuns d'expensas legalas èn primarmain relevantas las expensas existentas da las categorias 3 «lià a 100 % tras leschas chantunalas» e 6 «lià per part tras leschas chantunalas». En quests dus secturs resultan expensas annualas da var 500 milliuns francs.

Sa basond sin l'art. 41 LFC pudess il cussegl grond reducir – sco mesira per sanar las finanzas publicas – tariffas da contribuziun fixadas en relaschs chantunals durant 3 onns per fin a 20 pertschient. Cun agid d'ina tala reducziun lineara da contribuziuns pudess il cussegl grond spargnar mintga onn teoreticamain bler dapli che 100 milliuns francs sur ina perioda da 3 onns. Ina tala reducziun lineara da contribuziuns na stat betg en il center. Ella pudess vegnir considerata eventualmain sco varianta da recidiva che po vegnir prendida a curta vista. Il cussegl grond ha applitgà quest instrument fin ussa pervia da quai mo en moda fitg restrictiva; quai vul dir per ils onns 2003 e 2004 cun ina tariffa da reducziun da 10 pertschient resp. da 4 pertschient per las contribuziuns a la salarisaziun da las personas d'instrucziun. Igl è imaginabel e betg d'excluder ordavant dal tutfatg che quest instrument vegnia puspè applitgà per ils onns 2020 e 2021.

3 Revisiuns da leschas per extender las libertads d'agir

3.1 Finamira e furma da las revisiuns da leschas

En in emprim pass duain vegnir stgaffidas las pussaivladads legalas per ch'il cussegl grond possa agir a temp e tenor basegn. En cas da questa lavur da revisiun stat en il center il focus da la politica da finanzas. En quest connex na sa tracti betg da giuditgar ord vista statalpolitica l'impurtanza d'ina expensa pertutgada. Sche ed eventualmain quant ferm che las libertads d'agir duain vegnir duvradas, è d'examinar en il rom da programs da distgargia necessaris.

Las lescha pertutgadas vegnan revedidas d'avantatg sco relasch collectiv en il rom d'ina lescha generala. Il relasch d'ina lescha generala respectiva è cumpatibel cun il princip da l'unitad da la materia. Tut ils puncts da revisiun servan a la medema finamira. Els duain engrondir las libertads da decider dal cussegl grond resp. augmentar la flexibilitad dal preventiv cun reducir obligaziuns d'expensas existentas per pudair garantir uschia er a lunga vista l'equiliber da las finanzas publicas en il senn da l'art. 93 al. 2 CC. Questa finamira po vegnir cuntanschida cun midar da formulaziuns obligatorias a formulaziuns facultativas, cun fixar u extender dimensiuns sco er cun abolir disposiziuns d'expensas che cuntegnan imports prescrits.

3.2 Dimensiun e cuntegn da las revisiuns da leschas

En tge dimensiun che la libertad d'agir dal cussegl grond en connex cun las expensas po e duai vegnir engrondida cun reveder leschas chantunalas è vegnì examinà per tut las leschas che cuntegnan prestaziuns finanzialas. En quest connex n'èsi ni pussaivel ni intenziunà d'abolir tut las obligaziuns d'expensas. Da princip ston vegnir resguardads tut ils champs d'incumbensa e da contribuziun. In'excepziun furman en quest connex però las contribuziuns pauschalas existentas a las vischnancas. Las disposiziuns correspudentas ston da princip vegnir laschadas talas e qualas per evitar spustaments da grevezzas. Entant che l'adempiment da las incumbensas prescrittas da la constituziun na vegn ultra da quai betg mess en dumonda, na vegni betg en dumonda da renunziar dal tuttafatg a questas expensas. Tenor l'art. 31 al. 2 cifra 3 CC ston l'intent, il cuntegn e la dimensiun da las prestaziuns statalas impurtantas anc adina vegnir fixadas sin il stgalim d'ina lescha. Las expensas ston ultra da quai pudair vegnir qualifitgadas vinavant en il senn da l'art. 4 LFC sco liadas tenor il dretg da finanzas. A la flexibilisaziun da las finanzas chantunalas tras revisiuns da leschas èn perquai messas tschertas limitas.

Dal pachet da revisiun èn concretamain pertutgadas las suandantas 14 leschas:

Nr. dal relasch	Relasch	Artitgels pertutgads
170.400	Lescha dal persunal	19, 24, 29
430.000	Lescha davart la furmaziun professiunala	39, 40, 44
433.100	Lescha davart il perfecziunament*	2, 3, 5, 6
494.300	Lescha per promover la cultura	19, 23
500.800	Lescha d'agid per persunas toxicomanas	15
542.100	Lescha davart l'assicuranza da malsauns e la reducziun da las premias	8
544.300	Lescha chantunala davart las prestaziuns supplementaras	5, 6
548.100	Lescha davart ils supplements da famiglia	4
548.200	Lescha davart contribuziuns da maternitad*	4, 5
730.200	Lescha davart la gulivaziun da finanzas	6, 8, 10, 11
807.100	Lescha davart las vias	55
872.100	Lescha davart il traffic public	4, 12
910.000	Lescha d'agricultura	25
914.000	Lescha davart ils fatgs veterinars	45, 68

* Igl è previs d'abolir quests relaschs empè d'als suttametter ad ina revisiun parziala (guardar qua sutvart chapitel 3.4)

Las revisiuns da leschas duain garantir ch'ils champs d'incumbensa pertutgads n'èn betg exclus a priori cun far in pachet da distgargia.

3.3 Explicaziuns tar las singulas disposiziuns da revisiun

Las explicaziuns tar ils singuls artitgels da las 14 leschas ch'èn pertutgadas da las revisiuns sa chattan en la preschentaziun sinoptica dal sboz da revisiun (aggiunta 1).

3.4 Aboliziun da la lescha davart il perfecziunament e da la lescha davart contribuziuns da maternitad

En las revisiuns da leschas concernent la flexibilisaziun da las finanzas (GrFlex) èn cuntegnidas duas leschas che na duessan – tenor l'avis da la regenza – betg pli vegnir adattadas, mabain abolidas dal tuttafatg. L'integraziun da questas duas leschas en il program GrFlex mussa mo il basegn da correctura, sch'ina flexibilisaziun vegniss fatga er per questas leschas. Pertutgads da quai èn ils suandants dus relaschs:

- lescha davart il sustegn dal perfecziunament da giuvenils e da creschids en il chantun Grischun dals 13 da zercladur 1976 (lescha davart il perfecziunament; [DG 433.100](#))
- lescha davart contribuziuns da maternitad dals 8 da december 1991 (LCONMA; [DG 548.200](#))

Tar la lescha davart il perfecziunament

Dapi il relasch da la lescha davart il perfecziunament l'onn 1976 èn sa midadas fundamentalmain las cundiziuns generalas per la scolaziun e furmaziun supplementara naziunala e chantunala. Ultra da las disposiziuns federalas respectivas davart la furmaziun professiunala èn entradas en vigur per il 1. da schaner 2017 la lescha federala dals 20 da zercladur 2014 davart la furmaziun supplementara ([CS 419.1](#)) e l'ordinaziun respectiva davart la furmaziun supplementara dals 24 da favrer 2016 ([CS 419.1](#)). La lescha chantunala davart il perfecziunament na resguarda betg questas cundiziuns generalas midadas. Pervia dals pajaments da contribuziuns minimalas durant ils ultims onns (onn chalendar 2017 13 436 francs) sco er pervia da las midadas en il dretg surordinà para ina revisiun parziala da questa lescha d'esser pauc raschunaivla. Tut il relasch è antiquà. Perquai duai el vegnir abolì dal tuttafatg.

Tar la lescha davart contribuziuns da maternità

L'examinaziun da las contribuziuns da maternità en il rom dal punct central da svilup PS 9/25 «Finamiras socialas ed effects da seglia» dal program da la regenza 2013–2016 ha manà a la suandanta conclusiun:

«Cuntrari a systems pli novs che vulan garantir la cumpatibilitad da la professiun cun la famiglia e che promovon l'activitad professiunala da tuts dus geniturs, dattan las contribuziuns da maternità impuls da gudogn cleramain negativs e chaschunan ina lavur administrativa considerabla.»

Il basegn d'agir è fundamental. La lescha davart contribuziuns da maternità po e duai vegnir abolida. Cun l'indemnisaziun en cas d'ina maternità tenor la lescha federala davart l'urden da cumpensaziun dal gudogn (LCG; SR 834.1) è vegnida serrada la largia ch'è stada in motiv principal per crear la lescha davart contribuziuns da maternità en il chantun Grischun. Ultra da quai èn vegnidas sviluppadas e sustegnidas dal chantun e da las vischnancas purschidas en il sector da la tgira d'uffants ordaifer la famiglia per pudair cumbinar meglier ina cun l'autra in'activitad da gudogn reglada ed ina vita da famiglia intacta.

Las contribuziuns annualas eran ils ultims 10 onns tranter var 550 000 ed 1 050 000 francs ed importavan en media var 750 000 francs. En il preventiv 2019 sco er en il plan da finanzas 2020–2022 èn previs 850 000 francs per onn. Las contribuziuns pertutgan mintga onn 80 fin 100 cas. Da l'aboliziun da la lescha fiss pertutgà in pitschen circol da personas. Ins sto far quint che in pèr personas fissan suenter dependentas da l'agid social. Quai pertutga en spezial quellas personas che dependan dal sustegn public gia avant e/u suenter la retratga da contribuziuns da maternità. Ina midada a prestaziuns da sustegn ordinarias avess plirs avantatgs. En il rom da la calculaziun dals bains necessaris per viver vegniss cuntanschida ina basa unitara e cumparegliabla per eruir las prestaziuns socialas tenor basegn, ed uschia vegnissan reducids ils effects da seglia, ils impuls da gudogn negativs sco er la lavur administrativa. Per evitar perditas da prestaziun considerablas per las personas restantas che survegnan contribuziuns envers il stadi da fin ussa duai – cun ina revisiun accompagnanta da la lescha chantunala da sustegn ([DG 546.250](#)) – vegnir renunzià ad in'obligaziun da restituziun en quest sector. Per las vischnancas resultan custs supplementars da 300 000 fin

400 000 francs. Tut tenor la situaziun da partenza vegnan las vischnancas a survegnir per quai contribuziuns chantunales supplementaras or da la guldaziun da las grevezzas socialas (GGS). Per evitar in spustament da grevezzas finanzialas sin las vischnancas duai vegnir auzada la pauschala chantunala per las vischnancas per las ulteriuras structures dal di e vegnir reducida correspondentamain la part da la vischnanca. Il chantun paja oz als portaders da scola 2 francs per unitad d'assistenza da la tgira d'avantmezdi e da la tgira da suentermezdi e da 3 francs per la tgira da mezdi. Questas contribuziuns sa summeschan a stgars 800 000 francs per onn. Sche questas tariffas vegnan auzadas per 50 % , quai vul dir per 1 franc resp. per 1.50 francs, s'augmentan las contribuziuns chantunales per totalmain circa 400 000 francs. Quest augment da las contribuziuns pretenda che l'art. 2a da la lescha davart la promoziun da la tgira d'uffants complementara a la famiglia (LTGU; [DG 548.300](#)) vegnia adattà. Tras la distgargia netta dal chantun en la dimensiun da 400 000 francs per onn duai la tgira d'uffants complementara a la famiglia vegnir sustegnida supplementarmain pli ferm; e quai senza obligar las vischnancas a contribuziuns supplementaras, quai che pretenda che l'art. 6 LTGU vegnia adattà. Questas trais mesiras accompagnantas garanteschentan tut en tut ina soluziun neutrala per las finanzas dal chantun e da las vischnancas sco er il mantegniment dals meds finanzials a favur da la promoziun da la famiglia. Uschia po vegnir resguardà in giavisch impurtant dal PS 9/25.

3.5 Novas libertads d'agir tar las expensas

La libertad finanziala supplementara d'agir dal cussegl grond è vegnida examinada detagliadamain en il rom dal program GrFlex (cat. 3 fin 7). Ultra da quai vegni supponì che la regenza possia stgaffir supplementarmain libertads d'agir tar las expensas da var 50 per-tschient da las contribuziuns vertentas en questa categoria, e quai cun adattar ses relaschs (cat. 8). Areguard il **sector da las contribuziuns** sa mussa il suandant maletg per tut il program "Flex" cun adattaziuns da leschas e da relaschs da la regenza:

Categorias tenor grad da l'obligaziun (basa: preventiv 2018)	Obligaziuns d'expensas en ils secturs pertutgads dal program "Flex"		
<i>en millis francs</i>	fin ussa	cun "Flex"	midada
Cat. 0: betg relevant per las finanzas publicas	0	0	0
Cat. 1: lià a 100 % tras dretg federal	0	0	0
Cat. 2: lià a 100 % tras obligaziuns interchantunalas	0	0	0
Cat. 3: lià a 100 % tras leschas chantunalas	187 829	151 837	-35 992
Cat. 4: lià a 100 % tras in credit d'impegn (CI)	0	0	0
Cat. 5: lià per part tras dretg federal	46 230	43 862	-2 368
Cat. 6: lià per part tras leschas chantunalas	72 215	57 154	-15 061
Cat. 7: influenzabel en cumbinaziun cun contribuziuns federalas	1 242	1 242	0
Cat. 8: influenzabel cun adattar relaschs da la regenza	30 857	15 857	-15 000
Cat. 9: influenzabel cun adattar cunvegnas interchantunalas da la regenza	0	0	0
Cat. 10: influenzabel directamain sur il preventiv	0	68 421	68 421
Total dals custs da transfers e contribuziun da a la FS vias	338 373	338 373	0

Grazia a las adattaziuns previsas da disposiziuns en il sector da las contribuziuns pon vegnir stgaffidas sur il preventiv libertads d'agir supplementaras da totalmain bundant 68 milliuns francs. I n'è betg pussaivel da quantifitgar ils effects per mintga sector.

Sche las libertads d'agir supplementaras en il sector dal personal, che vegnan stgaffidas cun la revisiun prevista da la lescha dal personal, vegnan er resguardadas, resultan las suandantas cifras:

Sector <i>en millis francs</i>	Libertads d'agir supplementaras
contribuziuns chantunalas a terzas parts ed ad FS vias	68 421
personal da l'administraziun chantunala	7 038
Total general	75 459

Independentamain da la revisiun da la lescha dal personal exista in connex tranter la libertad d'agir en il sector dal personal e tala en il sector da las contribuziuns. Las mesiras ch'èn previsas a favur dal personal e che pertutgan tut ils uffizis – sco per exempel ina cumpensaziun reducida da la chareschia – pertutgan er las instituziuns cun ina incarica da prestaziun chantunala che vegnan subvenziunadas dal chantun en ina dimensiun essen-ziala. Cun calcular las contribuziuns valan per ellas normas analogas sco per il chantun (guardar art. 43 al. 4 LFC). Pertutgadas da quai èn en spezial las instituziuns da furmaziun, numnadamain la scola auta da tecnica ed economia (SATE), il center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials (CSS), la scola auta da pedagogia dal Grischun (SAPGR), las scolas professiunalas e las scolas spezialisadas, las scolas medias privatas, las instituziuns

per personas creschidas cun impediments sco er las chasas per instrucziun speziala en il chantun.

Cun agid dal program "Flex" po il cussegl grond influenzar sur il preventiv supplementarmain bundant 75 milliuns francs. En quest connex n'è l'idea betg quella d'adattar – en il rom d'in pachet da distgargia concret – exclusivamain quests secturs. Decisiva è tut la libertad d'agir che resulta da la libertad d'agir ch'exista gia e da quella che vegn stgaffida supplementarmain.

En la preschentaziun cumplexsiva qua sutvart vegnan resguardads – ultra da tut ils custs da transfer (senza amortisaziuns da contribuziuns d'investiziun) e da las contribuziuns a las finanziaziuns spezialas – er ils custs da personal. Quels importan tenor il preventiv 2018 388,2 milliuns francs e vegnan attribuids a la categoria 6 «lià per part tras leschas chantunales».

Categorias tenor grad lià (basa: preventiv 2018)	Contribuziuns inclusiv personal		
	fin ussa	midada	cun "Flex"
<i>en millis francs</i>			
Cat. 0: betg relevant per las finanzas publicas	23 401	0	23 401
Cat. 1: lià a 100 % tras dretg federal	287 049	0	287 049
Cat. 2: lià a 100 % tras obligaziuns interchantunales	85 726	0	85 726
Cat. 3: lià a 100 % tras leschas chantunales	235 080	-35 992	199 088
Cat. 4: lià a 100 % tras in credit d'impegn (CI)	8 867	0	8 867
Cat. 5: lià per part tras dretg federal	121 563	-2 368	119 195
Cat. 6: lià per part tras leschas chantunales	652 157	-22 099	630 058
Cat. 7: influenzabel en cumbinaziun cun contribuziuns federalas	79 455	0	79 455
Cat. 8: influenzabel cun adattar relaschs da la regenza	30 857	-15 000	15 857
Cat. 9: influenzabel cun adattar cunvegns interchantunales da la regenza	9 947	0	9 947
Cat. 10: influenzabel directamain sur il preventiv	83 864	75 459	159 323
Total cat. 0 - 10	1 617 965	0	1 617 965

Tenor il dretg vertent po il cussegl grond influenzar directamain sur il preventiv contribuziuns en la dimensiun da var 84 milliuns francs (cat. 10). Cun realisar il program "Flex" s'augmenta la massa influenzabla en il sector da las contribuziuns inclusivamain las libertads d'agir supplementaras en il sector dal personal – almain a media vista – sin var 160 milliuns francs.

Cumplementarmain a la summa numnada ston vegnir resguardadas las libertads d'agir ch'existan tar ils custs da personal e tar ils custs materials sco er tar las expensas d'investiziun per edifizis, per mobiglias e per l'informatica. Las libertads d'agir en quests secturs na sa laschan betg quantifitgar. Ellas dependan tranter auter fermamain da l'orizont da temp e dastgassan esser fitg limitadas per in singul onn da preventiv. Ina part dals custs vegn ultra da quai cuvrada cun taxas. Per las expensas d'investiziun per edifizis existan per regla credits d'impegn.

Sche las mesiras per reducir las expensas en il rom da pachets da distgargia n'avessan betg da bastar per metter las finanzas publicas puspè en equilibr, stuessan en l'ultima prioritad –

ultra da la reducziun cumpletta da tschertas prestaziuns statalas – er vegnir examinads augments da taglia.

4 Concept dal proceder per in pachet da distgargia

Il project "GrFlex" lascha avert, quant enavant ch'i duai vegnir profità da las libertads d'agir stgaffidas da nov. Quai sto vegnir examinà e decidì pli tard en dependenza da la situaziun finanziaria efectiva e da las perspectivas finanzialas. Las cundiziuns generalas per quai duain vegnir determinadas cun il concept dal proceder per in pachet da distgargia (concept PD). Il concept PD definescha ordavant, cura e tenor tge principals che la regenza sto elavurar e suttemetter al cussegl grond per prender in conclus in pachet da distgargia cun mesiras da spargn concretas. En il rom da la missiva tar GrFlex vegn la regenza er a suttemetter ils puncts centrals dal concept PD al cussegl grond per prender in conclus.

4.1 Motiv per in pachet da distgargia cun preschentaziun al cussegl grond

Pervia da las finanzas chantunalas mumentanamain saunas na datti nagin basegn d'agir direct per in pachet da distgargia. Tuttina èsi inditgà da chattar gia baud in vast consens per il motiv resp. per il punct da partenza d'in pachet da distgargia. Sche questas premissas fixadas s'effectueschan, sto il pachet da distgargia vegnir preparà ed in project sto vegnir suttemess al cussegl grond uschè svelt sco pussaivel.

Il termin per far in tal pachet da distgargia vegn ad esser decisiv per ses success. Sco ch'er las experientschas d'auters chantuns mussan, èsi da gronda impurtanza d'agir svelt ed en moda consequenta. Pli baud ch'ins percorscha svilups sbagliads e pli svelt ch'ins als po curreger e pli grondas ch'èn las schanzas da success. Areguard il timing per in pachet da distgargia che duai vegnir suttemess al cussegl grond ha la regenza fixà il suandant proceder en il PR/PF 2021–2024 (missiva dals 27 d'october 2015; [carnet nr. 12/2015-2016](#), pagina 886).

*«Uschespert ch'i **sa mussan** in grond deficit per in quint annual ed a medem temp deficits structurals per ils onns suandants, vegn la regenza a suttemetter al cussegl grond in program da distgargia cumplessiv.»*

En la risposta a l'incumbensa Kunz (Cuira) concernent l'examinaziun da las incumbensas e da las prestaziuns dals 4 da mars 2016 precisescha la regenza il punct da partenza per in pachet da distgargia sco suonda:

*«Uschespert ch'i **resulta** in grond deficit en in quint annual ed uschespert ch'i vegn fatg quint a medem temp cun deficits structurals per ils onns suandants, vegn la regenza a suttemetter al cussegl grond in program da distgargia cumplessiv.»*

La proposta da la regenza concernent il punct da partenza d'in pachet da distgargia è da princip restada incontestada en il cussegl grond, er sch'i ha dà differentas ideas davart la necessitad e davart l'urgenza d'in pachet da spargn. Il project para anc adina d'esser cunvegner. A la formulaziun manca però fin ussa la dimensiun mesirabla resp. operaziunalsabla concretamain che duai vegnir chapida sut «grond deficit» (pertutgant il quint annual) sco er «deficit structural» (concernent ils onns da planisaziun).

Primarmain sto la valur minimala per il deficit dal quint vegnir deducida plausiblamain. En quest connex è vegnì evaluà in grond dumber da differentas valurs da basa. Il resultat è stà quel ch'il total dals retgavs da la taglia chantunala da netto 697 milliuns francs (tenor il preventiv 2018 senza las taglias sin ils vehichels a motor) è sa mussà sco la basa ch'è adattada il meglier per quai. Sco procentuala è adattada la valur da 5 pertschient. Entant ch'ils deficits pon vegnir gulivads dal tuttafatg cun adattar il pe da taglia per 5 pertschient, na stoi anc betg vegnir discurrì d'in deficit duraivel resp. structural. Da questas duas grondezzas resulta in import da 34,9 milliuns francs. La valur minimala sezza duai vegnir definida – per simplifitgar – sco import fix absolut ed arrundà. Pia sa chatta la limita tar 35 milliuns francs.

Per eruir la valur minimala per ils onns da planisaziun pari d'esser cunvegnent ed evident da partir d'ina valur media dals onns da planisaziun, quai vul dir concretamain da la media dal deficit dal preventiv da l'onn ch'è mintgamai actual e da las trais planisaziuns finanzialas che suondan quest onn (media da 4 onns). Partind da la valur da referenza dal deficit dal quint da 35 milliuns francs po l'autezza da la valur minimala vegnir deducida facilmain per ils quatter onns da planisaziun menziunads. Per far quai vegn tschernì in supplement da la divergenza presuntiva tranter las valurs planisadas e las bilantschas, en quest cas da 50 milliuns francs.

Quai vul dir, resguardond la situaziun da l'agen chapital, paran deficits temporars da maximalmain 35 milliuns francs (circa 5 pertschient dals retgavs da la taglia chantunala) anc d'esser supportabels. Quai che surpassa questa limita signifitgescha ina surchargiada structurala da las finanzas publicas, ch'è curregibla mo cun mesiras rigurusas. Deficits structurals ston vegnir evitads obligatoricamain en quest connex.

Sa basond sin questas ponderaziuns e sin quests scleriments ha la regenza definì las valurs minimalas per lantschar in pachet da distgargia sco suonda:

Uschespert ch'in deficit (resultat operativ rectifitgà per las prelevaziuns da reserva) da dapli che 35 milliuns francs è avant maun en in quint annual ed uschespert ch'il preventiv ed il plan da finanzas mussan deficits da en media dapli che 85 milliuns francs (valur minimala per il quint annual + 50 miu.), suttametta la regenza al cussegl grond per la proxima sessiun da zercladur in pachet da distgargia cun mesiras da spargn concretas per l'approvaziun.

En il futur vegn la regenza pia ad evaluar ed a decider mintgamai la fin da schaner d'ina vart sin basa da la bilantscha da l'onn precedent e da l'autra vart sin basa dal preventiv actual e da las planisaziuns finanzialas dals 3 onns che suondan, sch'ella sto preparar in pachet da distgargia concret che vegn suttamess al cussegl grond la sessiun da zercladur per l'approvaziun. I vegn eventualmain a sa mussar ordavant, sche las duas valurs minimalas vegnan surpassadas. Lavurs preparatoricas correspudentas ston vegnir prendidas per mauns ad ura.

4.2 Dimensiunament dal pachet da distgargia

Sch'in pachet da distgargia d'aventa necessari – chaschunà d'ina bilantscha fermamain negativa sco er da nauschas cifras dal preventiv e dal plan da finanzas cun gronds deficits – è

avant maun in basegn da correctura pli grond. Il basegn da distgargia vegn ad importar probablmain almain 50 milliuns francs. Quest import corresponda a las directivas dal cussegl grond en l'incumbensa Kunz (Cuira) concernent l'examinaziun da las incumbensas e da las prestaziuns. Eventualmain duai la regenza prevair expensas duraivlas pli pitschnas d'almain 50 milliuns francs. Cun in pachet da distgargia concret na duai pia betg mo vegnir serrada la largia en il proxim preventiv, mabain er ils deficits memia gronds en la planisaziun da las finanzas duain sche pussaivel vegnir curregids. I sto vegnir renunzià tant sco pussaivel da preparar mintga onn da nov in pachet da distgargia che sa referescha mo al proxim preventiv.

4.3 Prescripziuns statalpoliticas surordinadas

In pachet da distgargia sto resguardar finamiras e princips statalpolitics e finanzialpolitics surordinads. En quest connex na dastga vegnir exclus ordavant dal tuttafatg nagin champ d'incumbensa che po vegnir influenzà dal chantun.

Sco **prescripziuns statalpoliticas** valan en spezial:

- Las incumbensas che figureschan en la constituziun chantunala (CC) ston vegnir cuntinuadas (renunzia ad ina revisiun da la constituziun chantunala).
- Il chantun sco lieu attractiv per la populaziun e per l'economia sto vegnir mantegnì.
- In provediment da basa commensurà en las regiuns sto vegnir mantegnì.
- La diversità culturala e linguistica en noss chantun sto vegnir resguardada.
- La repartiziun da las incumbensas cun las vischnancas sto vegnir mantegnida. I sto vegnir renunzià a spustaments da grevezzas.
- Il chantun sco patrun duai porscher vinavant cundiziuns d'engaschament attractivas.

A quests princips ed a questas cundiziuns generalas sto mintgamai vegnir dada in'attenziun prioritara cun elavurar mesiras da spargn.

4.4 Prescripziuns da la politica da finanzas e da taglias

Ultra da las prescripziuns statalpoliticas sto in pachet da distgargia vegnir accordà cun ils princips da la politica da finanzas e da taglias. Da quests princips fan part en spezial:

- Il pachet da distgargia sto vegnir concepì uschia, che las directivas da la politica da finanzas dal cussegl grond pon vegnir ademplidas en ils preventivs annuals.
- Il pachet da distgargia sto cumenzar da la vart da las expensas. Sco ch'il cussegl grond ha exprimì a chaschun da las discussiuns en las sessiuns da favrer e d'avrigl 2016 davart il pachet da distgargia, n'èn augments da taglia nagina opziun.
- L'accent da las mesiras sto vegnir mess sin ils secturs politics cun gronds volumens finanzials, cun ina gronda creschientscha da las expensas e cun in grond differenzial dals custs tenor il studi da la BAK Economics SA dals 24 da matg 2017.
- I sto vegnir garantida ina relaziun equilibrada tranter mesiras en l'agen sector e mesiras en il sector da transfer.
- Las mesiras duain distgargiar duraivlamain las finanzas publicas.

- I ston vegnir prendidas primarmain paucas mesiras substanzialas (nagin princip da repartiziun eguala).

4.5 Connex da las revisiuns da leschas e dal pachet da distgargia

Las revisiuns da leschas augmentan en ina dimensiun considerabla las expensas che pon vegnir influenzadas sur il preventiv. Uschia contribueschan ellas ad ina flexibilitad da las finanzas pli gronda. In pachet da distgargia n'è en quest connex betg focussà sin ils secturs pertutgads da las revisiuns. Cun agid da las revisiuns duain vegnir stgaffidas – en vista ad in pachet da distgargia eventualmain necessari – cun mesiras da spargn concretas tant sco pussaivel las medemas premissas sco tar ils champs d'incumbensa ch'èn gia oz influenza-bels. Pervia da quai duain vegnir adattadas quellas disposiziuns da lescha che pudessan impedir la realisaziun d'in pachet da distgargia equilibrà. Da l'examinaziun d'in pachet da distgargia concret na dastgan vegnir exclus ordavant nagins champs d'incumbensa e d'expensas che pon vegnir determinads dal chantun sez. Cun las revisiuns da leschas vegnan stgaffidas libertads d'agir supplementaras, senza anticipar decisiuns. En quest connex vegn in pachet da distgargia a duvrar mo per part la libertad d'agir stgaffida supplementarmain. Concretamain sa tracti da restar abel d'agir per pudair tegnair en equilibrer er a lunga vista las finanzas publicas.

5 Consequenzas finanzialas da las revisiuns per il chantun

Las revisiuns da leschas n'han naginas consequenzas directas per las finanzas publicas. Ellas stgaffeschon unicamain libertads d'agir supplementaras per reducir expensas. Sche e quant enavant che questas libertads d'agir vegnan duvradas, dependa dal svilup da las finanzas publicas. Las revisiuns n'han en mintga cas nagina influenza sin la dimensiun d'in pachet da distgargia eventualmain necessari. Ma ellas duain garantir ch'in pachet cun mesiras da spargn concretas duai vegnir concepì en moda equilibrada e na sa concentrescha betg simplamain sin champs d'incumbensa che cuntegnan – tenor la legislaziun vertenta – gia grondas pussaivladads da prender influenza.

6 Consequenzas finanzialas da las revisiuns per las vischnancas

Spustaments da las grevezzas tranter il chantun e las vischnancas ston vegnir evitads. Observond quest princip resp. questa directiva da la politica da finanzas èsi vegnì renunzià da flexibilisar relaschs che pudessan chaschunar in spustament da las grevezzas sin las vischnancas, sche las flexibilisaziuns vegnissan applitgadas. En quest connex existan numerusas incumbensas che vegnan ademplidas e finanzadas cuminaivlamain dal chantun e da las vischnancas (incumbensas cuminaivlas).

7 Plan da termin ed entrada en vigur

Ils resultats da la consultaziun vegnan ad esser evaluads fin il matg 2019. La regenza vegn a deliberar la missiva per mauns dal cussegl grond probablamain l'avust 2019. La debatta dal

project en il cussegl grond è previsa per la sessiun da december 2019, uschia che las revisiuns da leschas pon vegnir messas en vigur per il 1. da schaner 2021. Pervia da quai vegni ad esser pussaivel da pudair profitar eventualmain da las libertads d'agir supplementaras pir a partir da l'onn 2021. Quai parair dad esser nunproblematic, perquai ch'er il preventiv 2020 po vegnir tegnì probablamain en il rom da las prescripziuns senza in pachet da distgargia complessiv.

Agiuntas

1. Sboz da la lescha generala davart la flexibilisaziun da las finanzas cun revisiun da 15 leschas e cun explicaziuns tar las singulas disposiziuns (sinopsa)

2. Glista da las scursanidas

Glista d'abbreviazziuns tar il rapport explicativ e tar la sinopsa

AI	assicuranza d'invaliditad
al.	alineia
art.	artitgel
AVS	assicuranza per vegls e survivors
CI	credit d'impegn
cifra	cifra
CPSS	cumissiun per politica da stadi e strategia
CR	conclus da la regenza
CS	collecziun sistematica dal dretg federal
CSS	center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials
DFV	departament da finanzas e vischnancas
DG	cudesch da dretg grischun
ESPSF	examinaziun da las structuras e da las prestaziuns per sanar las finanzas dal chantun
Flex	program da flexibilisaziun
FS	finanziaziun speziala
GGG	gulivaziun da las grevezzas geografic-topograficas e da scola
GGs	gulivaziun da las grevezzas socialas
GRes	gulivaziun da las resursas
GrFlex	revisiuns da leschas concernent la flexibilisaziun da las finanzas
lit.	litera
MAC2	model armonisà da contabilitad per preventivs publics 2 per chantuns e per vischnancas
nr.	numer
PCG	protocol dal cussegl grond
PF17 resp. da nov:	project fiscal 17 resp. da nov:
RFFA	lescha federala davart la refurma fiscala e davart la finanziaziun da la AVS
PR/PF	program da la regenza e plan da finanzas
PS	prestaziuns supplementaras

resp.	respectivamain
RIP	reducziun individuala da las premias
SAPGR	scola auta da pedagogia dal Grischun
SATE Cuira	scola auta da tecnica ed economia Cuira
SPH	scola professiunala d'hotellaria dal Grischun
SPS	scolas professiunalas spezialisadas
t.a.	tranter auter

Glista d'abreviaziuns dals relaschs

CC	constituziun dal chantun Grischun dals 14 da settember 2003 (DG 110.100)
DEtLCONMA	disposiziuns executivas tar la lescha davart contribuziuns da maternitad dals 17 da december 1991 (DG 548.210)
LAMal	lescha federala dals 18 da mars 1994 davart l'assicuranza da malsauns (CS 832.10)
LARP	lescha davart l'assicuranza da malsauns e la reducziun da las premias dals 26 da november 1995 (DG 542.100)
LCG	lescha federala dals 25 da settember 1952 davart l'urden da cumpensaziun dal gudogn per persunas che prestan servetsch ed en cas d'ina maternitad (lescha davart l'urden da cumpensaziun dal gudogn; CS 834.1)
LCONMA	lescha davart contribuziuns da maternitad dals 8 da december 1991 (DG 548.200)
LFC	lescha da finanzas dal chantun Grischun dals 19 d'october 2011 (lescha da finanzas; DG 710.100)
LFE	lescha davart epidemias d'animals dal 1. da fanadur 1966 (CS 916.40)
LFFS	lescha federala dals 20 da zercladur 2014 davart la furmaziun supplementara (CS 419.1)
LFurm	lescha davart la furmaziun professiunala e davart purschidas da furmaziun cuntinuanta dals 17 d'avrigl 2007 (DG 430.000)
LGF	lescha davart la gulivaziun da finanzas en il chantun Grischun dals 5 da december 2013 (lescha davart la gulivaziun da finanzas; DG 730.200)
LP	lescha davart la relaziun da lavur da las collavuraturas e dals collavurats dal chantun Grischun dals 14 da zercladur 2006 (lescha dal persunal; DG 170.400)
LPC	lescha per promover la cultura dals 15 da favrer 2017 (DG 494.300)
LPS	lescha federala dals 6 d'october 2006 davart las prestaziuns supplementaras tar l'assicuranza per vegls, survivents ed invaliditad (CS 831.30)
LSF	lescha davart ils supplements da famiglia dals 8 da favrer 2004 (DG 548.100)
LTGU	lescha davart la promoziun da la tgira d'uffants complementara a la famiglia en il chantun Grischun dals 18 da matg 2003 (DG 548.300)
LTP	lescha davart il traffic public en il chantun Grischun vom 7. März 1993 (BR 872.100)
LVet	lescha davart ils fatgs veterinars dals 30 d'avust 2007 (DG 914.000)

LVias	lescha davart las vias dal chantun Grischun dal 1. da settember 2005 (DG 807.100)
OFFS	ordinaziun davart la furmaziun supplementara dals 24 da favrer 2016 (CS 419.11)
OP	ordinaziun dal persunal dals 12 da december 2006 (DG 170.410)
OVet	ordinaziun davart ils fatgs veterinars dals 11 da november 2008 (DG 914.100)